Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 87 ◆ Вівторок, 7 травня 1991 року ◆ Ціна 5 коп.

ВІДБУЛАСЯ ВІДВЕРТА РОЗМОВА

ЗУСТРІЧ Л. КРАВЧУКА З ПОСЛОМ США В СРСР Д. МЕТЛОКОМ

Вчора Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук прийняв посла Сполучених Штатів у Радянському Союзі Д. Метлока.

Під час відвертої розмови були порушені різні аспекти політичного та економічного становища як у Радянському Союзі, так і в нашій республіці.

На запитання Д. Метлока про перспективи укладення нового Союзного договору після підписання керівниками дев'яти союзних республік та Президентом СРСР спільної заяви Л. Кравчук, зокрема, наголосив: хоча ця заява не має юридичної сили, але вона може стати основою під час розробки нових законодавчих документів для подолання існуючої в країні кризи. Позитивним моментом заяви є те, що на такому високому рівні вперше було спільно сказано про Союз суверенних держав. Я вважаю це перемогою здорового глузду, зазначив Леонід Макарович, адже вже ніхто не зможе зупинити національно-демократичні процеси в нашій країні. Тому необхідно будувати Союз, виходячи з тих об'єктивних процесів, які відбуваються сьогодні.

Проте, на думку голови українського парламенту, на цьому шляху ще існують великі складності. Адже проект Союзного договору має бути обговорений на Верховних Радах дев'яти республік, в яких існують різні думки щодо нового союзного об'єднання. Тому попереду велика і складна робота, спрямована на вироблення такого документа, який би задовольнив усіх учасників майбутнього договору.

(Закінчення на 2-й стор.).

Довелось якось бачити за кулісами одного концерту в Києві: підійшов актор-циган до актора-чілійця, емігранта піночетових часів, і спитав: «Ту ром?» — «Ти, — мовляв, — циган?» Той блиснув чорними очима й відповів серйозно: «Пачты!» — у перекладі з його, майже російської, мови це означало: «А чому б і ні?»

Чи не те саме частенько буває з нами?

І чи не тому у нашій мові є ромен-зілля і Ромни-місто, а у нашій натурі — азартна звичка мінятися? Легко, немов танцюючи, міняємось: кіньми, іменами, машинами, квартирами, пропискам, гаслами...

Ту — ром?

Пачты!

Віталій ЖЕЖЕРА.

Фото Івана ТИТАРЕНКА.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий корсіткою — 446-60-22

ВІДДІЛИ:

парламентський — 441-84-52, 441-85-64,

листів — 441-82-05, 441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний — 446-91-20,

охорони здоров'я — 441-88-06,

соціальних питань — 441-88-05,

екології — 441-88-69,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,

історії України — 441-88-62,

військових питань — 441-88-52,

реклами — 441-89-44,

бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу на 16 сторінках.

ВІДБУЛАСЯ ВІДВЕРТА РОЗМОВА

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

На прохання посла США Л. Кравчук спинився на деяких питаннях політичного та економічного життя України. Він зазначив, що останніми днями досягнуто деякого поліпшення становища в республіці. Припинено шахтарські страйки, уряд України здійснив конкретні кроки для виправлення тих помилок, яких допустився центр, запроваджуючи реформу цін. Люди побачили, що Верховна Рада та уряд діють самостійно, наповнюють прийняті закони конкретним змістом. А це допомагає вгамовувати політичні пристрасті, дещо поліпшити економічну ситуацію.

Щодо незалежної зовнішньої політики Української РСР, то вона здійснюється, як наголосив Голова Верховної Ради, не на шкоду Радянському Союзу. Ми повністю підтримуємо і будемо з нашого боку збагачувати всі важливі зовнішньополітичні ініціативи радянського Президента та Верховної Ради СРСР.

Під час розмови Д. Метлок порушив також справу С. Хмари, мовляв, на Заході та й у республіці багато говориться про її політичний характер. На це Л. Кравчук відповів, що суд, який відбудеться, буде відкритим. Хід його висвітлюватиметься засобами масової інформації. І якщо на ньому з'ясується, що справа сфабрикована, то винні за це будуть притягнуті до судової відповідальності. Якщо ж буде доведено, що С. Хмара вчинив кримінальний злочин, то він відповідатиме перед законом. Тільки так може бути у правовій державі, яку ми хочемо побудувати.

Д. Метлок, зі свого боку, розповів про велике зацікавлення у Сполучених Штатах до всього, що відбувається на Україні. Він зазначив, що існують непогані можливості для розвитку двостороннього економічного співробітництва. Зараз, на думку американського дипломата, треба шукати розумні шляхи для втілення цих можливостей у життя.

У бесіді з послом США брали участь керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М. Хоменко, міністр закордонних справ УРСР А. Зленко, інші офіційні особи. З американського боку були присутні дружина посла Р. Метлок, генеральний консул США у Києві Д. Гундерсен та консул генерального консульства США у Києві Д. Степанчук.

У другій половині дня Д. Метлок зустрівся зі студентами Київського державного університету, а також провів прес-конференцію для журналістів. Звіт про неї читайте в наступному номері «Голосу України».

Ігор ГРУШКО.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

«Пишемо» нову Конституцію України

ЯКОЮ БУТИ НАШІЙ РЕСПУБЛІЦІ — ПРЕЗИДЕНТСЬКОЮ ЧИ ПАРЛАМЕНТАРНОЮ?

НЕ ПЛОДИТИ ГІБРИДІВ

Проблема вибору форми правління для суверенної Української держави — одна з найактуальніших, найгостріших на сьогодні конституційних проблем. І це закономірно. Адже від її розв'язання безпосередньо залежатимуть організація верховної влади України, шляхи подальшої реформації її інститутів, рівень демократизму процедури утворення державних органів, їх відносини між собою та з громадянами.

Існуюча нині на Україні форма правління — Республіка Рад грунтується, як відомо, на засадах так званого «одновладного правління» (вся повнота влади належить Радам народних депутатів), побудованим за єдиною централізованою системою знизу догори. Цю форму неможливо поєднати з принципом поділу влад, закріпленим в Декларації про державний суверенітет України (розділ III). Вони органічно несумісні. Тому мова повинна йти про вибір і конституційне закріплення фактично нової форми правління.

Історична практика втілення в життя принципу поділу влад в умовах різних країн виробила дві форми республіканського правління: парламентарної республіки і президентської республіки, кожна з яких має свої істотні особливості у способах формування вищих органів держави, їхніх повноважених, відносинах між собою тощо.

Моделі зазначених форм у цивілізованому світі давно відпрацьовані, отже, завдання полягає в тому, щоб зупинити свій вибір на тій з них, яка найповніше відповідає нашим нинішнім умовам та грамотно її використати. Таке використання, звичайно, не може бути механічним.

Вивчення конституційної практики зарубіжних країн, історичних традицій та нинішнього стану України дає підстави для висновку, що найприйнятнішою для неї формою правління має бути президентська республіка (в сучасному, цивілізованому її вигляді). До найхарактерніших її рис належать: обрання народом як парламенту, так і президента республіки; підконтрольність і підзвітність президентові уряду та державної адміністрації; чітке розмежування виконавчої влади, очолюваної президентом, і законодавчої влади, яку уособлює парламент; функціонування кожної з влад у межах реалізації своїх специфічних функцій тощо.

НІ — ВЕСІЛЬНОМУ ГЕНЕРАЛОВІ, НІ — КИШЕНЬКОВОМУ ПАРЛАМЕНТУ

Як бачимо, президент у президентській республіці наділяється досить широкими повноваженнями (на відміну від парламентарної республіки, де він виконує виключно парадно-представницькі функції глави держави). Саме ця обставина нерідко є приводом для висловлювання сумнівів щодо доцільності впровадження в нашій республіці президентської форми правління.

З точки зору її опонентів, вибори президента безпосередньо народом, незважаючи на зовнішню привабливість такої процедури, зрівнює його становище з становищем парламенту — Верховної Ради республіки, отже, фактично утверджує незалежність президента від представницького органу державної влади. Якщо до того ж урахувати обсяг повноважень президента, якими наділяє його запропонований проект концепції Конституції України, то підстави для забезпечення президентської форми правління стають, здавалося б, ще вагомішими. Ці повноваження, на думку противників зазначеної форми, створюють реальні умови для зосередження величезної влади в руках однієї людини, що за певних обставин може призвести до диктатури.

Не відмовляючи цим аргументам у певній логіці, не можна, однак, назвати їх переконливими, а тим більше невразливими. Досвід як зарубіжних країн, так і наш власний, причому свіжий, яскраво свідчить про те, що вибори президента парламентом (у нашому конкретному випадку — З'їздом народних депутатів СРСР) не забезпечують зосередженню величезної влади в руках президента, отже, її узурпації. Адже такого обсягу повноважень, яким нині з легкої руки союзного парламенту наділений Президент СРСР, не має жоден президент світу. Вибори президента парламентом не гарантують також, як підтверджує наша сьогоднішня дійсність, що останній не перетвориться у слухняне знаряддя якщо не особисто президента, то в усякому разі — певних політичних сил. Не випадково серед широких верств населення союзний парламент все частіше іменується «кишеньковим».

Втім, справа, очевидно, не в процедурі обрання президента (хоч прямі його вибори народом, безумовно, демократичніші, ніж обрання президента парламентом, навіть досить авторитетним) і не в обсязі його повноважень (сильна виконавча влада — основа основ будь-якої держави, тому повноваження в неї мусять бути широкими; їх відсутність неодмінно призведе до паралічу влади).

Вирішальне значення для запобігання узурпації влади в одних руках має встановлення чітких механізмів, які регулюють відносини президента із законодавчою владою. Не можна не визнати, що в президентській республіці порівняно з парламентарною механізми «утримань і противаг» між законодавчою й виконавчою владами, які перешкоджають монополізації однієї з влад, більш розвинуті. Досить чіткі (хоч, мабуть, і не ідеальні) тут, зокрема, й засоби контролю над виконавчою владою. Так, на відміну від парламентарної республіки, де фактичний глава державної адміністрації — прем'єр-міністр — наділений правом розпуску парламенту і призначення нових виборів, президент у президентській республіці такого права не має; забороняється парламенту делегувати свої повноваження президентові (тобто практика, яка поширена у нас на рівні Союзу РСР нині); парламентові надається право вето на укази президента; президент відповідальний перед Верховною Радою в порядку так званого імпічменту тощо. В руках Верховної Ради залишається, крім того, один з найголовніших і найефективніших засобів контролю за діями президента — вирішення питань бюджету республіки та інших фінансових витрат. Уявляється, що саме розвинутість, чіткість механізмів взаємодії та взаємоконтролю між законодавчою й виконавчою (та й судовою) владами є однією з причин того, що президентську форму правління сприйняли нині більшість країн світу (понад 100).

(Закінчення на 7-й стор.).

КОНФЕРЕНЦІЯ ШУКАЄ «КРУГЛИЙ СТІЛ»

Депутатські форуми

ЗАЛИШАЄТЬСЯ ЗНАЙТИ ТИХ, ХТО ЗА НЬОГО СЯДЕ

Засідання консультативної ради Демократичного конгресу (ДК) 20 квітня та створення Міжпарламентської конференції (МК) 21—22 квітня цього року в Москві — дві події, які можна вважати і об'єктивними, і закономірними.

ПЛЮРАЛІЗМ думок, прагнень і поглядів на розвиток держави, що з початком перебудови перестав бути «дисидентством» і вийшов з «кухонного підпілля», цілком закономірно сформувався в організації, спілки, партії та рухи, опоненті правлячій КПРС. Вони стали помітною силою на політичній арені багатьох республік. І, як годиться в політиці, де основна мета — боротьба за владу як засіб втілення в життя своїх програм, під час передвиборної боротьби за місця в парламентах дали Компартії справжній політичний бій, перетворивши заклики до багатопартійності на реалії сьогодення.

Однак і Компартія, оговтавшись від перших потрясінь і зберігши вплив у багатьох державних інституціях, перегрупувала сили і, як видно, не збирається остаточно здавати позиції, виробляє власні програми збереження і подальшого розвитку держави. Оскільки Компартія є найбільш організованою й структурованою силою з власною ідеологією та установками, то й опозиція швидко зрозуміла, що силі можна протиставити тільки силу, організації — власну організацію. Спершу цей процес ішов на рівні республік (народні фронти в Прибалтиці, Молдові, Білорусії, Закавказзі, автономних республіках, Рух — на Україні, Демократична Росія — в РРФСР), а потім почав формуватися й на міжреспубліканському та загальносоюзному рівні.

У січні цього року в Харкові утворився Демократичний конгрес — асоціація демократичних партій, організацій, спілок, угруповань, рухів, фронтів тощо фактично з усіх республік СРСР. На сьогодні ДК об'єднує більше сорока таких формацій і поставив собі за мету координацію зусиль демократичних сил у боротьбі з тоталітаризмом і перебудові союзної державності на нових засадах. Представники вказаних організацій мають свої фракції або окремих депутатів у республіканських парламентах, тому й виникла ідея об'єднати свої зусилля на міжпарламентському рівні. Її й «матеріалізувала» 20 квітня у вигляді пропозиції створити Міжпарламентську конференцію — консультативний орган демократичних фракцій та груп суверенних і незалежних держав — рада Демократичного конгресу.

Оскільки, незважаючи на запрошення, на зустріч до Москви від Компартії прибули лише окремі її представники без повноважень, то й сформувалася МК саме як орган опонентних сил. Від України в засіданні конференції взяли участь народні депутати В. Гриньов, О. Ємець, В. Філенко, Т. Стецьків, М. Шкарбан, О. Шевченко, В. Москонка, О. Барабаш, О. Піскун, Ю. Збітнев, І. Драч.

Перед початком засідання МК заступник Голови Верховної Ради УРСР В. Гриньов сказав:

— Від усіх міжпарламентських зустрічей я чекаю спільного бачення тих процесів, що відбуваються в країні. Сьогодні вже зрозуміло, що, незважаючи на потяг кожної республіки до суверенітету, ми повинні шукати спільні форми боротьби з тоталітаризмом і з тими консервативними силами, що прагнуть впровадити в країні надзвичайний стан. Сьогодні такі настрої певних кіл — уже реальність. Тому узгодженість дій демократичних фракцій у парламентах — вагома протидія таким намірам. Узгодженості опозиції я чекаю й від Міжпарламентської конференції.

Це коло проблем з різним розумінням глибини та пропозиціями щодо їх розв'язання й обговорювали народні депутати протягом двох днів. На порядок денний конференції було винесено чотири основних питання: про створення МК та її представницького органу, про характер міждержавних відносин, про «круглий стіл» політичних сил та про характер стосунків з робітничим рухом.

Щоб забезпечити на зібранні рівне представництво опонентних сил парламентів різних республік, вирішили прирівняти під час голосування офіційні фракції (для чого необхідно 20 народних депутатів) і депутатські групи (навіть якщо в парламенті від організації всього один депутат). Вони й стали рівноправними суб'єктами МК з вирішальним правом голосу. Положення про Міжпарламентську конференцію підписали представники 22 фракцій і груп з восьми республік і парламентська делегація Молдови (заступник Голови парламенту І. Хадирке). Опозиційні сили Туркменії та Казахстану участі в МК не брали, а представники Латвії, Литви, Естонії та Грузії до цього органу не увійшли. Свій крок мотивували тим, що, мовляв, вони не союзні республіки, а незалежні держави. Але залишилися спостерігачами і від політичного співробітництва не відмовилися. Прем'єр Естонії Е. Савісаар сказав, що хоча політичний сепаратизм — це початок реальних горизонтальних економічних зв'язків між республіками, однак усетаки економіка, спільний економічний простір є основою й для політичної толерантності. МК, на його думку, не тільки реальна спільна база для наступу на тоталітаризм, а й засіб для вироблення механізму горизонтальних зв'язків, необхідних усім. Поряд з економічним консультативним комітетом, створеним за ініціативою Естонії з урядів прибалтійських республік, вона підносить двосторонні зв'язки на вищий рівень.

Своєю головною метою МК записала консолідацію **«зусиль парламентів для мирного демонтажу в цивілізованій формі тоталітарного режиму й імперських структур, створення суверенних демократичних держав і налагодження взаємовигідних відносин у різних сферах життя»**. Діяти МК збирається на принципах ненасильства, парламентаризму, поваги прав людини і націй, свободи, справедливості і солідарності й відповідно до міжнародних правових норм. Головні форми діяльності — обмін інформацією, узгодження позицій і завдань, спільні парламентські акції, створення спільних комісій для розв'язання різних проблем і підготовки багатосторонніх договорів.

ГОСТРІ суперечки виникли під час обговорення характеру міждержавних (поки що читай: міжреспубліканських. — В. С.) відносин. Усі учасники МК — за суверенітет своїх республік. От тільки розуміння його виявилося різним. Українська делегація, яка грала на цьому форумі, це відзначили всі присутні, помітну роль лідера, подала на розгляд конференції свій проект союзного договору. Як на мене, то цей документ мав би ідеально задовольнити всіх. Головна його ідея — трансформувати існуючий Союз у співдружність суверенних держав на основі трьохрівневої форми можливого об'єднання. Перший рівень — федеративний: республіки, які цього забажають, можуть об'єднатися в союзну федерацію. На другому рівні — конфедеративному — до союзної федерації можуть приєднатися на засадах конфедерації інші республіки. І вже на третьому рівні — партнерському, європейського зразка — угоди з конфедерацією можуть укласти республіки, які забажають повної незалежності. Основа для такого об'єднання теж реальна — спільний економічний простір. Він, як заявив співголова Партії демократичного відродження України В. Хмелько, існує вже хоча б тому, що його попри всі претензії й амбіції республік визначають якість товарів, рівень виробництва, технологій, явно недостатні для рівноправної інтеграції в світове економічне співтовариство. Нове державне об'єднання не матиме спільних керівних органів, Конституції тощо.

Прихильники проекту говорили, що рівень об'єднання мають визначати народи республік і нічого нікому не треба нав'язувати. Противники запевняли: проект договору поки що взагалі не має сенсу, про нього можна буде говорити лише тоді, коли всі республіки проголосять себе суверенними, як Естонія, Латвія, Литва та Грузія. До цих республік приєдналася й Вірменія, а делегації інших республік прийняли проект до відома й для передачі його на обговорення своїх парламентів у порядку законодавчої ініціативи.

По-різному можна сприймати цей документ, але безперечним є те, що він — усетаки реальна компромісна пропозиція виходу з того тупика, в якому опинилося наше суспільство в своєму безкомпромісному протистоянні центрові щодо майбутнього державного устрою.

У КОНТЕКСТІ майбутньої міждержавної перебудови розглядали учасники конференції й ідею «круглого столу» всіх політичних сил, мета якого — **«виробити умови, етапи й зміст мирного конституційно-правового процесу передачі влади від старих союзних структур, що втратили довіру, до нових, демократично обраних інститутів, від унітарної держави до суверенних республік»**.

Переборовши заперечення противників «круглого столу», які, з одного боку, вважали його безглуздим («старій владі він непотрібний, вона і так достатньо сильна»), а з іншого, — запевнили, що треба зачекати, поки на переговори покличуть, — конференція все-таки прийняла відповідну заяву: треба домовлятися. У ній МК наголосила, що «круглий стіл» має відбутись якнайшвидше, й визначила його учасників. Це повноважні представники республік, правлячі союзні структури, незалежні робітничі організації і профспілки, демократичні партії, масові рухи та інші впливові громадські організації. Конференція запропонувала розробити положення про «круглий стіл», його статус, регламент і графік роботи, термін проведення і попередила, що відмовиться брати в ньому участь, якщо хтось намагатиметься перетворити його на безплідні дискусії та ширму для проведення згубної політики.

Не останню роль у прийнятті такого рішення зіграло й засідання в сусідньому будинку депутатської групи «Союз», яка прийняла резолюцію про скликання позачергового V З'їзду народних депутатів СРСР, де запропонувала розглянути питання про відставку М. Горбачова і введення надзвичайного стану по всій країні. «Ми використовуватимемо ненасильницькі гандістські методи боротьби, — заявив опісля О. Ємець на прес-конференції. — Але якщо «Союз» вимагатиме надзвичайного стану, ми закличемо народи до громадянської непокори і загального політичного страйку». Про це було прийнято й відповідну заяву. Якщо зважити на те, що «Союз» відмовився обмінятися з МК виступами й мирно узгодити позиції, то ідея «круглого столу» в такій ситуації — теж бажаний компроміс. Чи, як заявив народний депутат РРФСР Амбарцумов, можливий важіль для безкровної трансформації однієї влади в іншу.

Однак усім, хто бореться за реальний суверенітет республік, за перетворення СРСР у співдружність суверенних держав, не слід забувати, на мій погляд, і попередження народного депутата Вірменії, колишнього дисидента із солідним стажем ув'язнення і вимушеної еміграції П. Айрікяна. «Треба пам'ятати, що Захід підтримує цілісність Союзу, — сказав він. — Західні банки дають позики Союзу, і тому зацікавлені в їх поверненні. Суверенні республіки мають узяти на себе сплату частини союзних боргів, але попередити банки, що надалі не сплачуватимуть боргів імперії».

Серед інших ініціатив МК у плані міжнародних відносин — проведення міжнародної наради з питань безпеки та співробітництва республік за участю парламентаріїв закордонних країн. Запланована вона на осінь цього року.

ВІДНОСИНИ Міжпарламентської конференції з робітничим рухом, із страйкарями та їхніми комітетами найкраще сформулював представник Міжрегіональної координаційної ради робітничих страйккомів А. Малихін з Кузбасу. «Страйкуючі повинні «працювати» на суверенітети своїх республік, на суверенну владу, висуваючи політичні вимоги, — сказав він. — МК повинна запропонувати страйкуючим свій інтелектуальний потенціал, конкретні тактичні шляхи тиску на центр, а страйкарі мають стати виконавцями цих планів».

Зазначивши, що неконтрольований робітничий рух може стати предтечею новітньої диктатури пролетаріату й поховати разом із розваленою економікою й демократію, конференція, однак, заявила про свою підтримку робітничого руху і готовність до конструктивної співпраці з ним. МК констатувала, що без політичних змін неможливе й задоволення економічних потреб страйкарів, а тому й вирішила підтримати політичні вимоги: визнання суверенітету республік і демонтаж центральних структур, створення уряду народної довіри на перехідний період, департизацію КДБ, МВС, Збройних Сил і правоохоронних органів. Для взаємодії з робітничим рухом МК створила постійну міжреспубліканську парламентську групу.

Прийнявши ще кілька резолюцій та заяв, конференція закінчила свою роботу, і делегації роз'їхалися в республіки.

Документи було прийнято важливі, тому конференцію з повним правом можна вважати вагомим кроком до всесоюзного об'єднання опозиційних сил. Не треба, як на мене, заплющувати очі й на ті протиріччя, що виникли. Деякі російські демократи зовсім несподівано виявили себе в питанні суверенізації республік: виступили проти повного суверенітету і співдружності суверенних держав. Як влучно зазначив О. Ємець, ці «імпер-демократи» стали на позицію «я з тобою тісно дружитиму, навіть якщо ти цього не хочеш». А це вже неприємний знак для всіх, хто хоче справжнього суверенітету для своїх республік незалежно від партійності та методів здобуття — форсованих чи повільних, еволюційних чи революційних.

Тому, на мій погляд, найбільший сенс подальшої роботи у тому, щоб на шляху до суверенітету знайти спільну мову з різними його прихильниками всередині республіки: і в парламенті, і на вулиці, і на мітингу. Знайти компроміси, досягти розумного консенсусу, об'єднатися навколо спільної мети, зробити реальні кроки і вже на цій основі з ким завгодно сідати за стіл переговорів — круглий чи квадратний. Бо, як відомо, не тільки від форми все залежить, а й від змісту.

Володимир СКАЧКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Москва — Київ.

«ГОЛОС УКРАЇНИ» — ГОЛОСАМ УКРАЇНИ

Колектив «Голосу України» щиро вітає з професійним святом своїх колег — працівників усіх ланок Держтелерадіо УРСР. Бажаємо дзвінкого ефіру і сподіваємось, що цей матеріал не скоро стане таким дефіцитом, як газетний папір.

Милосердя

ЦЕНТР ДЛЯ ІНВАЛІДІВ

На рахунку Закарпатського обласного відділення Червоного Хреста є чимало добрих та корисних справ. Одна з них — розподілення гуманітарної допомоги малозабезпеченим сім'ям, що надходила в область із-за кордону.

А ще вони вирішили створити при своїй організації центр «Інвалід».

Найголовніша турбота — виявити та взяти на облік усіх інвалідів, яких лише в обласному центрі Закарпаття проживає понад 200 чоловік. Після цього відбудеться організаційне оформлення новоутворюваного центру.

Сергій ВАСИЛЕНКО.
Ужгород,
Закарпатська область.

Репліка

Я ВОВКОМ БИ ВИГРИЗ...

З цими словами поета не можуть не погодитись працівники шляхово - експлуатаційної дільниці Київського управління автомобільних доріг № 2, локомотивного депо, заводів «Металіст», «Жовтневий молот» та інших організацій Чернігова, які були учасниками ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. За посвідченням ліквідаторів їх посилають туди, де вони працювали в зоні, незважаючи на відповідну постанову Ради Міністрів СРСР від 31 березня 1990 року. А без папірця не доведеш, що ти не верблюд, а ліквідатор. І відповідні пільги не отримаєш.

До речі, і з пільгами — не дуже. У Ніжині, Прилуках вже діють спеціальні магазини для учасників ліквідації аварії. У Чернігові міськвиконком то не може знайти фондів, то продовольчих товарів, то приміщення. Займалася цим питанням постійна комісія міськради з питань торгівлі, обіцяла до 15 квітня позитивно вирішити справу. Та в меню ліквідаторів поки що єдина їжа — несмачний і некалорійний бюрократизм.

Анатолій ЛИГУН,
голова Ради обласної організації спілки «Чорнобиль».
Чернігів.

Важке життя — нові гасла

ЗЕМЛЮ — РОБІТНИКАМ!

Робітничі колективи Сум вимагають виділити всім бажаючим земельні ділянки під городи. Як розв'язується ця проблема, розповідає заступник голови міськвиконкому В. Соболевський:

— Ситуація — не з легких. Що таке 34 тисячі заявок, які необхідно задовольнити в лічені дні? Це більше, ніж було їх за минулих 20 років. Мабуть, головним детонатором ажіотажного попиту на землю стали чутки про можливий голод. Місто не має власної землі, придатної для обробітку. Тож довелося вести переговори з Радами та колгоспами Сумського, Білопільського, Краснопільського районів. Нам пішли назустріч, виділили понад 2,5 тисячі гектарів родючих грунтів, розташованих неподалік від обласного центру.

Втім, небувалий потяг городян до землі — явище неоднозначне. Вивчення громадської думки показало, що значна частина претендентів на шість соток вирішила їх мати «про всяк випадок». З іншого боку, люди, мабуть, менше піддавалися б панічним настроям, якби наші підприємства краще дбали про розвиток власних підсобних господарств. Поки що їх дуже мало, та й за продуктивністю вони не здатні задовольнити сьогоднішні потреби колективів.

Віталій МАКСЮТЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Суми.

Факт і коментар

ВІЗИТНА КАРТКА НАРО...

«Львів, 91 — Відродження». Так іменуватиметься Бієнале українського образотворчого мистецтва за участю митців з різних країн світу. Мета Бієнале — виставки, що відбуваються раз у два роки, — згуртування, об'єднання зусиль митців, які працюють на українську культуру незалежно від місця проживання.

Україну в світі не знають. Окремі контакти політиків, діячів науки й культури погоди не роблять, бо широкий загал сприймає наші набутки крізь призму «рашен». Миритися з цим не гоже, треба діяти. Такою установкою керуються організатори Бієнале — місцеві органи влади, Клуб українських митців, Національний музей, Львівська картинна галерея, творчо - виробниче об'єднання «Чердан».

Для учасників Бієнале встановлено Великий Приз та десять рівноцінних нагород (добірка творів народного промислу).

— У нинішній політичній ситуації, суспільний колотнечі мистецтво могло б сказати своє вагоме слово, — вважає ректор Львівського інституту декоративно - прикладного мистецтва, голова обласної організації Українського фонду культури Емануїл Мисько. — У світі є чимало художників, які працюють у стильових ознаках українського мистецтва, але вони невідомі нашому народові. Бієнале дасть змогу подивитися, на якому рівні знаходиться вітчизняне мистецтво в світовому масштабі, визначити шляхи на майбутнє. Коли буваю за кордоном, мене запитують: де вона, Україна? Про 52-мільйонний народ не знають, та ми самі винні. Треба виходити з цієї ситуації.

Бієнале відбудеться влітку, та вже ... рів і сон... Львів'яни ... деякі твор... нині звідус... комітету, ... майбутньо... Бієнале за... асоціацію ... Якщо вис... но у Льво... тиметься ... своєрідно... ю україн...

О...
власни...
«Голосу...
Львів.

ЗЕМЛЯКАМ У САЛЕХА...

Нещодавно підписано договір про співробітництво між демократичними організаціями Херсонської області та Ямало-Ненецьким автономним округом РРФСР.

Учасниками цієї акції стали представники крайової організації Руху, обласних організацій ДЕМПУ, УРП, партії демократичного відродження України та Ямало-Ненецької окружної організації Демократичної партії Росії. Підписуючи договір, його учасники зобов'язалися захищати у своїх регіонах права громадян незалежно від їх національностей та віросповідання. Партнери висловилися за невідкладне впорядкування ринкових відносин при рівності всіх форм власності, за вільне підприємництво, за справжній суверенітет обох республік.

— Українці, які працюють на нафтопромислах Ямалу, вдячні херсонцям за одержані посилки з художньою та політичною літературою рідною мовою, — сказав П. Сестриватський, ініціатор налагодження діалогу між демократами двох віддалених регіонів, активіст місцевого осередку ... ті Росії ... тут дехто ... вився до ... ких демок... найомлен... формацією...

Іван К...
власни...
«Голосу...
Херсон...

Презентація

ПРИМІРЯЄМО ДО СЕБЕ

Туреччина якось непомітно стала благословенним краєм, про який заговорили не тільки радянські туристи, а й усерйоз замислилися спеціалісти країн, що опинилися в економічній скруті.

Два різновиди черг існують у Туреччині — продавців, які наввипередки закликають покупців до своїх магазинів, і громадян, що зранку вишиковуються до народних банків: гроші повинні крутитися.

Здається, й ми починаємо кроїти «турецьке диво» на український лад. Особливо ж після відвідин України його творцем і президентом Туреччини Тургузом Озалом.

Про інтерес нашої республіки до свого сусіда свідчить і недавно створене товариство «Україна—Туреччина». Його президент — академік Академії наук УРСР, головний Учений секретар Президії АН УРСР Борис Сергійович Стогній — вважає, що суть «турецького дива» — рішучий і водночас розумний перехід до ринкових відносин.

І хоч Товариство ще молоде, проте плани має великі. Це — сприяння розвиткові культурних, торговельних, наукових, економічних зв'язків між Україною і Туреччиною, організація обмінів спеціалістами усіх галузей господарства, встановлення безпосередніх контактів між ними.

Валентина ПОЛІЩУК.

Коротк...

Вождя ...

Вчетверт... ку праці... комунальн... клопі... рефа... м'ятник Ле... Останній ... в'язаний з... народжен... червона ф... розчинник... ацетон.

Віталій ...
Сумськ...

ВИСТАВКА, ДЕ ВСЕ Є

Вчора у Києві відкрилася виставка-ярмарок «Київінтер-91». Її проводить українське зовнішньоекономічне товариство «Інфоспорт» спільно з польськими фірмами «Воймар» та «Експорт-імпорт».

Коли після прес-конференції журналістів запросили до виставочного залу «Укрекспо», що знаходиться в Торговельно-промисловій палаті, то, мабуть, не тільки я здивувався тому достатку, який зуміли виставити при сприянні фірми «Воймар» польські державні, кооперативні і приватні підприємства.

— Ну справжній комунізм,— кинув хтось з колег.

І це, як не дивно, так.

Зверніть увагу

Польська сторона представила на виставку-ярмарок і верстати, і взуття, і одяг, і продукти харчування, і косметику. Навіть не вірилося, що два-три роки тому в Польщі за всім цим стояли черги, що все це людям доводилося «діставати». Тепер польські підприємці, яким розв'язали руки, наситили свій ринок і прийшли виручати з біди нас.

— Ми й організовували цей ярмарок для того, щоб наші підприємці встановили ділові контакти з польськими і хоч якось наситили український ринок, — сказав генеральний директор українського зовнішньоекономічного товариства «Інфоспорт» Володимир Лашкул.

— Ми заінтересовані у співробітництві з «Інфоспортом». Ця організація одна з небагатьох на Україні, яка має право на зовнішньоекономічну діяльність. Сподіваюсь, це не останній наш спільний захід, — висловив свою думку віце-президент фірми «Воймар» Степан Мазур.

Залишається тільки запросити всіх бажаючих встановити ділові контакти на виставку-ярмарок. Вона триватиме ще два дні. Польські підприємці готові до співробітництва. А ми?

Олександр ВОЛОДИМИРОВ.

Оце так!

НЕ З ГРУЗІ... ТАК З НІГ...

Не змогли вийти на традиційний вилов кільки у Чорне море біля берегів Грузії сейнери Одеської рибалкоколгоспспілки — тамтешня влада відмовляється поновити договір про це на нинішній сезон. А біля власних берегів запаси риби дуже знизилися. Що тут робити? Це питання постало й перед сусідами-миколаївцями, які теж були змушені завернути голоблі від грузинських берегів.

І все ж рибалки не розгубилися: не знайшли спільної мови з Грузією, так домовилися з Нігерією і Сьєрра-Леоне. Ті зажадали, правда, щоб 15—18 процентів улову віддавати їм. Багатенько, та куди подітися? Решта піде як на зовнішній, так і на внутрішній ринки. У перших радіограмах рибалки об'єднаної флотилії одеситів та миколаївців повідомляють: промисел почали непогано, їде головним чином риба «капітан».

Тим часом турецькі рибалки не вважають, що Чорне море, особливо біля західних берегів, уже вичерпало свої багатства. Наша газета 12 березня повідомляла, як біля острова Зміїний, в радянській економічній зоні, прикордонники затримали турецькі шхуни, що вели незаконний вилов риби. Так от через півтора місяця після цього бр... зголосил... ших прин... охорони, ... тоді сіті. ... 310 рибал... на з яких... 12 кіло... тисячі шт... на, пром... взагалі ... скатів, д... осетрових... риби вже... споживан... Та немал... пила в п... ікрою. Н... коньєрів ... но шт... ний пром... номічній ... довано за... ні рибни...

Чому ... власних ... алісти ви... би остан... ді значно... лишити б... Отож, н... рибка ма... ми поки... Атлантич... з тамтеш... водних б... як виявля... ніж з бл... Чорному...

Геор...
власн...
«Голос...
Одеса.

АРГУМЕНТ — ЦЕГЛИНА

До минулого року Чернігів славився вечірніми й нічними боями вуличних підліткових команд, які відстоювали в такий спосіб територію впливу. Пробудження політичного життя в місті, здається, дещо вгамувало їх «територіальні» пристрасті. Та, схоже, з'явилися нові мотиви.

Одного разу 16-річні М. Нехай та Д. Рубльов жбурнули цеглину у вікно штабу крайової організації Руху за те, що, мовляв, один снумівець запропонував їм побити комсомольця.

О, люди, люди...

Іншим разом з'ясовували стосунки з юнаком, який мав синьо-жовтий значок. Кулаки «самостійника» виявилися точнішими. Образа була такою великою, що вирішили вже розібратися з керівництвом крайової організації Руху.

З непристойними лайками увірвалися до приміщення штабу, де саме проходили збори. Дискутувати з ними присутні не захотіли. Тож хулігани завершили свій напад побиттям вікон. Але провчити рухівців знову не вдалося.

Хоча дехто й співчував «юним борцям за справедливість», довелося їм у квітні «дискутувати» на лаві підсудних. Обох позбавлено волі на два роки, правда, з відстрочкою вироку за умови, якщо подібне не повториться.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Чернігів.

Факт і коментар

...ІЗИТНА КАРТКА НАРОДУ

— Відроджен... ...уватиметься Бі... ...ького образо... ...цтва за учас... ...зних країн сві... ...але — вистав... ...аються раз у ... згуртування, ...усиль митців, ...на українську ...лежно від міс... ...віті не знають. ...ти політиків, ...культури по... ...ть, бо широкий ...е наші набут... ...зму «рашен». ...им не гоже, треба діяти. Такою установкою керуються організатори Бієнале — місцеві органи влади, Клуб українських митців, Національний музей, Львівська картинна галерея, творчо - виробниче об'єднання «Чердан».

Для учасників Бієнале встановлено Великий Приз та десять рівноцінних нагород (добірка творів народного промислу).

— У нинішній політичній ситуації, суспільній колотнечі мистецтво могло б сказати своє вагоме слово, — вважає ректор Львівського інституту декоративно - прикладного мистецтва, голова обласної організації Українського фонду культури Емануїл Мисько. — У світі є чимало художників, які працюють у стильових ознаках українського мистецтва, але вони невідомі нашому народові. Бієнале дасть змогу подивитися, на якому рівні знаходиться вітчизняне мистецтво в світовому масштабі, визначити шляхи на майбутнє. Коли буваю за кордоном, мене запитують: де вона, Україна? Про 52-мільйонний народ не знають, та ми самі винні. Треба виходити з цієї ситуації.

Бієнале відбудеться влітку, та вже нині в організаторів і спонсорів гарячі дні. Львів'яни сподіваються, що деякі твори, які надходять нині звідусіль на адресу оргкомітету, стануть основою майбутнього музею сучасного українського мистецтва, а Бієнале започаткує всесвітню асоціацію українських митців. Якщо виставка пройде успішно у Львові, вона експонуватиметься по світу й стане своєрідною візиткою великого українського народу.

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент
«Голосу України».
Львів.

...ЗЕМЛЯКАМ У САЛЕХАРД

...підписано до... ...співробітництво ...чними органі... ...нської області ...нецьким авто... ...ом РРФСР. ...цієї акції ста... ...ники крайової ...ху, обласних ...ЕМПУ, УРП, ...ратичного від... ...аїни та Ямало-Ненецької окружної організації Демократичної партії Росії. Підписуючи договір, його учасники зобов'язалися захищати у своїх регіонах права громадян незалежно від їх національностей та віросповідання. Партнери висловилися за невідкладне впорядкування ринкових відносин при рівності всіх форм власності, за вільне підприємництво, за справжній суверенітет обох республік.

— Українці, які працюють на нафтопромислах Ямалу, вдячні херсонцям за одержані посилки з художньою та політичною літературою рідною мовою, — сказав П. Сестриватський, ініціатор налагодження діалогу між демократами двох віддалених регіонів, активіст місцевого осередку Демократичної партії Росії. — Якщо раніше тут дехто упереджено ставився до програми українських демократів, то після ознайомлення з одержаною інформацією сумніви відпали.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Херсон.

Презентація

...МІРЯЄМО ДО СЕБЕ

...якось непоміт... ...благословенним ...кий заговорили ...янські туристи, ...мислилися спе... ...що опинили... ...ній скруті.

...ди черг існу... ...ині — продав... ...передки закли... ...ів до своїх ма... ...адян, що зран... ...ться до народних банків: гроші повинні крутитися.

Здається, й ми починаємо кроїти «турецьке диво» на український лад. Особливо ж після відвідин України його творцем і президентом Туреччини Тургузом Озалом.

Про інтерес нашої республіки до свого сусіда свідчить і недавно створене товариство «Україна—Туреччина». Його президент — академік Академії наук УРСР, головний Учений секретар Президії АН УРСР Борис Сергійович Стогній — вважає, що суть «турецького дива» — рішучий і водночас розумний перехід до ринкових відносин.

І хоч Товариство ще молоде, проте плани має великі. Це — сприяння розвиткові культурних, торговельних, наукових, економічних зв'язків між Україною і Туреччиною, організація обмінів спеціалістами усіх галузей господарства, встановлення безпосередніх контактів між ними.

Валентина ПОЛІЩУК.

Коротко

Вождя миють ацетоном

Вчетверте за останні півроку працівники Білопільської комунальної служби мають клопі... ...тось впер... ...хоче перефа... ...ати бр... ...ий пам'ятник Леніну в центрі міста. Останній випадок, мабуть, пов'язаний з роковинами від дня народження вождя. Яскраво-червона фарба не бралася розчинником. Допоміг лише ацетон.

Віталій МАКСИМЕНКО.
Сумська область.

...А, ДЕ ВСЕ Є

...вагу

...рона представи... ...авку-ярмарок і ...зуття, і одяг, і ...чування, і кос... ...ть не вірилося, ...роки тому в ...сім цим стояли ...е це людям до... ...ставати». Тепер ...приємці, яким ...руки, наситили ...прийшли виру... ...нас.

...організовували ...для того, щоб ...мці встановили ...ти з польськи... ...сь наситили ук... ...инок, — сказав ...директор українського зовнішньоекономічного товариства «Інфоспорт» Володимир Лашкул.

— Ми заінтересовані у співробітництві з «Інфоспортом». Ця організація одна з небагатьох на Україні, яка має право на зовнішньоекономічну діяльність. Сподіваюсь, це не останній наш спільний захід, — висловив свою думку віце-президент фірми «Воймар» Степан Мазур.

Залишається тільки запросити всіх бажаючих встановити ділові контакти на виставку-ярмарок. Вона триватиме ще два дні. Польські підприємці готові до співробітництва. А ми?

Олександр ВОЛОДИМИРОВ.

...— ЦЕГЛИНА

...люди...

...зом з'ясовували ...наком, який мав ...значок. Кулаки ...а» виявилися ...Образа була та... ...що вирішили ...ися з керівницт... ...організації Ру...

...йними лайками ...до приміщення ...аме проходили ...тувати з ними ...захотіли. Тож хулігани завершили свій напад побиттям вікон. Але провчити рухівців знову не вдалося.

Хоча дехто й співчував «юним борцям за справедливість», довелося їм у квітні «дискутувати» на лаві підсудних. Обох позбавлено волі на два роки, правда, з відстрочкою вироку за умови, якщо подібне не повториться.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Чернігів.

Оце так!

НЕ З ГРУЗІЄЮ, ТАК З НІГЕРІЄЮ

Не змогли вийти на традиційний вилов кільки у Чорне море біля берегів Грузії сейнери Одеської рибалкоколгоспспілки — тамтешня влада відмовляється поновити договір про це на нинішній сезон. А біля власних берегів запаси риби дуже знизилися. Що тут робити? Це питання постало й перед сусідами-миколаївцями, які теж були змушені завернути голоблі від грузинських берегів.

І все ж рибалки не розгубилися: не знайшли спільної мови з Грузією, так домовилися з Нігерією і Сьєрра-Леоне. Ті зажадали, правда, щоб 15—18 процентів улову віддавати їм. Багатенько, та куди подітися? Решта піде як на зовнішній, так і на внутрішній ринки. У перших радіограмах рибалки об'єднаної флотилії одеситів та миколаївців повідомляють: промисел почали непогано, йде головним чином риба «капітан».

Тим часом турецькі рибалки не вважають, що Чорне море, особливо біля західних берегів, уже вичерпало свої багатства. Наша газета 12 березня повідомляла, як біля острова Зміїний, в радянській економічній зоні, прикордонники затримали турецькі шхуни, що вели незаконний вилов риби. Так от через півтора місяця після цього браконьєри - рибалки зголосились, під наглядом наших прикордонників та рибоохорони, підняти залишені тоді сіті. У них, — а це десь 310 рибальських сіток, кожна з яких протяжністю 10—12 кілометрів, — виявлено тисячі штук камбали - калкана, промисел якої тимчасово взагалі заборонено, багато скатів, дельфінів, катранів, осетрових... Значна частка риби вже не придатна для споживання — зіпсувалася. Та немало свіжої, що потрапила в пастки. Багато її з ікрою. На іноземних браконьєрів не тільки накладено штрафи за незаконний промисел у нашій економічній зоні, а й відшкодовано за їх рахунок нанесені рибним запасам збитки.

Чому ж не ловимо біля власних берегів самі? Спеціалісти вважають: запаси риби останнім часом тут справді значно зменшилися, не залишити б море зовсім без неї. Отож, нехай собі плодиться рибка маленька й велика, а ми поки що порибалимо в Атлантиці? Тим більше, що з тамтешніми господарями водних багатств домовитися, як виявилося, куди легше, ніж з близькими сусідами по Чорному морю.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент
«Голосу України».
Одеса.

Характерники

ДЖУНА ІЗ ЛИПО...

Не за горами, не за морями, не за далекими лісами, а поруч, у нашому невеличкому Липовці, живе дівчинка, котра, можливо, з часом стане не менш популярною, ніж такі екстрасенси, як Джуна, Кашпіровський... А зараз вона залюбки демонструє здібності утримувати на своєму тілі та долонях рук різні предмети: ложки, пляшечки з-під одеколону і навіть пластмасові авторучки.

Звуть цю дівчинку Наталкою. Росте вона в сім'ї вчительки молодших класів Липовецької неповної середньої школи № 2 Зінаїди Миколаївни та інженера-енергетика райагробуду Віктора Андрійовича Вариводів. 11 років їй виповниться у травні. Ходить у 5 клас школи, в якій працює мама.

Свої магнетичні здібності Наталка відкрила ненароком.

— Жили ми тоді в Кам'янці, у бабусі,— розповідає вона.— Якось по телевізору побачила, як тьотя чіпляла на долоні ложки і вони не падали. Потім побігла погратись до своєї подружки Тані. А та стала прикладати гаманця до рук, а він не тримався. Тоді спробувала я. У мене вийшло. Потім спробувала з подружкою ложки чіпляти, і вони не падали. Похвалилась бабусі Ганні, сусідці. Ті не вірили, казали, що так тільки по телевізору може бути. Мама з татом теж не зразу повірили...

Ось, як усе просто. Так Наталочка стала сенсацією. В школі, де вона не забула похвалитись перед друзями, теж усі перепробували ложки до рук ліпити. В їдальні тільки й чути було, як вони на підлогу з брязкотом летять. Та ні в кого, крім Наталки, ці предмети не притягувались.

А потім був вечір у робітничому клубі райагробуду, де сеанси гіпнозу проводив наш земляк — Олександр Дорофеєв із Троші. Глядачі не зібрались, то Наталчин батько запросив його додому, щоб показати незвичайні здібності доньки. Обстеживши юне обдарування, провівши з дівчинкою деякі експерименти, О. Дорофеєв сказав, що у неї можуть бути гіпнотичні й екстрасенсорні здібності ще кращі, ніж у нього, і треба їх розвивати. Однак із серйозним навчанням слід зачекати, поки Наталці не виповниться 12—13 років. Він же й тримає під контролем дівчинку, навідуючись до сім'ї Вариводів, коли буває у Липовці.

Проте, нелегко дотримуватись порад лікаря, коли маєш такі здібності. Та й гості і знайомі нерідко просять Наталку їх продемонструвати, що вона із задоволенням робить. Вміє дівчинка з... біль у ма... ревтомлен... ти. Одном... ришів «пр... геном, но... на одній ... шкодження... підтвердив... років тому... у неї вих... ма не роз... ває, що п... би якісь х... ко біля ни...

Покидаю... я непокої... во, з цієї... майбутня ... бути, бо л... більша заг... лише стоїм... ня її таєм...

Валер...
Вінниц...

Фото Г... НЮКА.

Інформаційне агентство «Євро-ІКС» повідомляє

«ПРОЕКТИ СТОЛІТТЯ» НА ЕКСПОРТ!

«Друзі Землі», «Міжнародна мережа річок» і низка інших екологічних організацій забили на сполох з приводу спорудження дамби Тері на території Індії, у розробці проекту якої помітну роль відіграє міненергівський «Гідропроект». Захисники природи звернулись до асоціації «Екологія і світ», очолюваної письменником С. Залигіним, з проханням зробити експертизу проектних матеріалів. Результат невтішний. Висновок про енергоекономічну недоцільність і екологічну небезпеку спорудження дамби Тері направлений у Міністерство закордонних справ СРСР та посольство Індії в Москві.

Є І ТАКИЙ ДЕФІЦИТ

Керівництво Находки, маючи валюту, вирішило закупити не холодильники, радіоапаратуру чи одяг, а... наручники. За їх нестачі міліція в місті використовувала підручні (або скоріше, наручні) матеріали — мотузки, паски тощо.

ЮНІ АСТРОН...

При алуштинському товаристві любителів астрономії працює гурток юних астрономів, яким керує дійсний член Всесоюзного астрономо-геодезичного товариства при АН СРСР Геннадій Веніамінович Акман. У гуртку тридцять хлопчаків і дівчаток — учнів міських шкіл. Багато з них уже побували в різних експедиціях і спостерігали за зірками та метеоритами. З настанням весняних теплих днів робота у гуртку пожвавилася.

На знімку: щоб вивчати метеорити і грунти інших планет, юні астрономи захоплено збирають мінерали Землі; учень сьомого класу Ренат Наумов під час вивчення зразків мінералів Криму.

Фото К. ДУДЧЕНКА.

Пригода

ПІДКАЗУЄ ЗЛ...

Нещодавно до міліції звернулася з Ровно Катерина Ф.: виручайте, хлопці, бо «жигулі» хтось вкрав. Хлопці виявились спритними і вже наступного дня знайшли пропажу... в Києві, причому у повній технічній справності.

Напрошується висновок: комусь на нетривалий час терміново був потрібен транспорт, тим паче квитки на автобус карколомно підскочили ... прошуєть... чи не ле... пункти п... як це ро... вілізован... кудись ... обов'язко... біль.

Сергі...
власни...
«Голос...
Ровно.

ГОЛОС України

ДУ

нні в організато-
рів гарячі дні.
одіваються, що
які надходять
ь на адресу орг-
ганутъ основою
музею сучасно-
ого мистецтва, а
чаткує всесвітню
раїнських митців.
ка пройде успіш-
вона експонува-
світу й стане
візиткою велико-
ого народу.
на ТЕЛЕНЧІ,
кореспондент
країни».

Д

ократичної пар-
Якщо раніше
переджено ста-
грами українсь-
ів, то після оз-
одержаною ін-
мніви відпали.
ИНИЧЕНКО,
кореспондент
раїни».

ть ацетоном

останні півро-
Білопільської
служби мають
впер- хоче пе-
бра- ий па-
в центрі міста.
ок, мабуть, по-
овинами від дня
ждя. Яскраво-
не бралася
Допоміг лише
КСИМЕНКО.
ласть.

Ю,
РІЄЮ

вери - рибалки
під наглядом на-
нників та рибо-
ти залишені
х, — а це десь
ких сіток, кож-
тяжністю 10—
в, — виявлено
амбали - калка-
які тимчасово
онено, багато
нів, катранів,
начна частка
придатна для
зіпсувалася.
кої, що потра-
Багато її з
оземних бра-
льки належать
за незакон-
у нашій еко-
а й відшко-
ахунок нанесе-
асам збитки.
ловимо біля
в самі? Специ-
ть: запаси ри-
ісом тут справ-
шилися, не за-
зовсім без неї.
собі плодиться
а й велика, а
орибалимо в
м більше, що
господарями
в домовитися,
куди легше,
ми сусідами по
ОРОТНЮК,
кореспондент
раїни».

Характерники

ДЖУНА ІЗ ЛИПОВЦЯ

Не за горами, не за морями, не за далекими лісами, а поруч, у нашому невеличкому Липовці, живе дівчинка, котра, можливо, з часом стане не менш популярною, ніж такі екстрасенси, як Джуна, Кашпіровський... А зараз вона залюбки демонструє здібності утримувати на своєму тілі та долонях рук різні предмети: ложки, пляшечки з-під одеколону і навіть пластмасові авторучки.

Звуть цю дівчинку Наталкою. Росте вона в сім'ї вчительки молодших класів Липовецької неповної середньої школи № 2 Зінаїди Миколаївни та інженера-енергетика райагробуду Віктора Андрійовича Вариводів. 11 років їй виповниться у травні. Ходить у 5 клас школи, в якій працює мама.

Свої магнетичні здібності Наталка відкрила ненароком.

— Жили ми тоді в Кам'янці, у бабусі,— розповідає вона.— Якось по телевізору побачила, як тьотя чіпляла на долоні ложки і вони не падали. Потім побігла погратись до своєї подружки Тані. А та стала прикладати гаманця до рук, а він не тримався. Тоді спробувала я. У мене вийшло. Потім спробувала з подружкою ложки чіпляти, і вони не падали. Похвалились бабусі Ганні, сусідці. Ті не вірили, казали, що так тільки по телевізору може бути. Мама з татом теж не зразу повірили...

Ось, як усе просто. Так Наталочка стала сенсацією. В школі, де вона не забула похвалитись перед друзями, теж усі перепробували ложки до рук ліпити. В їдальні тільки й чути було, як вони на підлогу з брязкотом летять. Та ні в кого, крім Наталки, ці предмети не притягувались.

А потім був вечір у робітничому клубі райагробуду, де сеанси гіпнозу проводив наш земляк — Олександр Дорофеєв із Троші. Глядачі не зібрались, то Наталчин батько запросив його додому, щоб показати незвичайні здібності доньки. Обстеживши юне обдарування, провівши з дівчинкою деякі експерименти, О. Дорофеєв сказав, що у неї можуть бути гіпнотичні й екстрасенсорні здібності ще кращі, ніж у нього, і треба їх розвивати. Однак із серйозним навчанням слід зачекати, поки Наталці не виповниться 12—13 років. Він же й тримає під контролем дівчинку, навідуючись до сім'ї Вариводів, коли буває у Липовці.

Проте, нелегко дотримуватись порад лікаря, коли маєш такі здібності. Та й гості і знайомі нерідко просять Наталку їх продемонструвати, що вона із задоволенням робить. Вміє дівчинка знімати і головний біль у мами, котра часто перевтомлена приходить з роботи. Одному з батькових товаришів «просвітила», як рентгеном, ноги, встановивши, що на одній із них є якісь пошкодження. Той здивувався і підтвердив, що справді кілька років тому зламав ногу. Як це у неї виходить, Наталка і сама не розуміє. Просто відчуває, що пошкоджені місця ніби якісь холодніші, коли близько біля них проводити руками.

Покидаючи оселю Вариводів, я непокоївся: хтозна, можливо, з цієї дівчинки виросте майбутня Джуна? Все може бути, бо людина — чи не найбільша загадка природи, а ми лише стоїмо на порозі пізнання її таємниць.

Валерій МАРЦЕНЮК.
Вінницька область.

Фото Григорія ГОЛОВАТНЮКА.

Новини з усієї України

ПАТРІАРХ МСТИСЛАВ НА ПОДІЛЛІ

Хмельницька область. Недавно на Хмельниччині перебував голова Української автокефальної православної церкви патріарх Мстислав. У Хмельницькому він брав участь у богослужінні в храмі Андрія Первозванного, а в Кам'янець - Подільському відвідав церкву Петра-Павла. Під час перебування в області Мстислав зустрівся з представниками інтелігенції та місцевої влади.

**Михайло ВАСИЛАШКО,
власний кореспондент
«Голосу України».**

Футбол. Друга ліга

Тур відкритих... воріт

У чотирьох містах у сьомому турі чемпіонату СРСР серед українських клубів другої ліги були зафіксовані великі рахунки. Очаківський «Маяк» несподівано розчинив навстіж ворота у Севастополі. Футболісти «Чайки» скористалися розгубленістю новачка і перемогли — 5:2. Нікопольський «Колос» переміг у Харкові ще один «Маяк» — 4:2. А от у Білій Церкві був не матч, а тайм відкритих дверей. Справа в тому, що футболісти «Сталі» з Комунарська вистояли в першій половині зустрічі. Але після того, як у їхні ворота було призначено пенальті, який реалізував Миколаєнко, захист дебютанта луснув. Макаров, Герасимець, Зав'ялов і знову Макаров провели майже один за одним голи. «Динамо» взяло гору — 5:0.

Варто відзначити і першу перемогу «Поділля». На своєму полі воно подолало ще одного аутсайдера — «Стахановця» — 2:0.

Результати інших матчів: «Дніпро» — «Закарпаття» — 0:0, «Зірка» — «Карпати» — 1:1, «Океан» — «Кривбас» — 1:1, «Темп» — «Верес» — 3:0, «Десна» — «Прикарпаття» — 0:2, «Автомобіліст» — «Приладист» — 2:0, «Хімік» — «Кристал» — 0:1, СКА — «Шахтар» — 0:0, «Полісся» — «Нафтовик» — 0:1.

Як і раніше, турнірну таблицю очолює «Прикарпаття». Матчі восьмого туру відбудуться сьогодні.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Кримінальна хроніка

НАРВАВСЯ НА КОЛЕГУ

Молодший інспектор карного розшуку лінійного відділення внутрішніх справ Дніпропетровського вокзалу Віктор Деліба помітив на пероні підозрілого суб'єкта, що був напідпитку. Вирішив затримати. Останній (пізніше з'ясувалося, міліціонер з Оренбурга Василь Соломенників), хоч і був у цивільному, проте при зброї. Посвідчення при собі чомусь не мав. І тицяв колезі якусь довідку, яка здалася непереконливою. Виникла суперечка: хто при виконанні і хто кого затримує, з'явились «легкі тілесні пошкодження». Останнім аргументом оренбурзького гостя був пістолет: він розрядив у Віктора всю обойму...

Був суд. Тридцятирічний Віктор став інвалідом на все життя. Двадцятип'ятирічний Василь на дев'ять років позбавлений волі.

**Микола НЕЧИПОРЕНКО.
власний кореспондент «Голосу України».**
Дніпропетровськ.

Хобі

ЖЕНЬШЕНЬ НА БАЛКОНІ

У термиста локомотивного депо станції Дніпропетровськ Івана Панасовича Гусака поки що немає ні присадибної ділянки, ані дачі — він звичайний городянин. Але вже вісім років він вирощує у себе в лоджії «корінь життя». Використовуючи складну систему поливу, провітрювання, хитрі агротехнічні методики, він щороку отримує корінь, який за вмістом біологічно активних речовин не поступається тому, що вирощують китайці у природних умовах далекосхідної тайги.

Інформагентство «Євро-ІКС».

ПОГОДА

7—8 травня на Україні місцями короткочасні дощі, грози. Вітер південно-західний з переходом на південно-східний 5—12, під час грози пориви 15—20 метрів за секунду.

Температура вдень 14—20 градусів тепла, на півдні до 25 градусів, вночі 8—13 градусів тепла.

По Києву та області сьогодні вдень без істотних опадів, вітер південно-західний 5—10 метрів за секунду, температура 14—19 градусів вище нуля.

Інформаційне агентство «Євро-ІКС» повідомляє

«ПРОЕКТИ СТОЛІТТЯ» НА ЕКСПОРТ!

«Друзі Землі», «Міжнародна мережа річок» і низка інших екологічних організацій забили на сполох з приводу спорудження дамби Тері на території Індії, у розробці проекту якої помітну роль відіграє міненергівський «Гідропроект». Захисники природи звернулись до асоціації «Екологія і світ», очолюваної письменником С. Залигіним, з проханням зробити експертизу проектних матеріалів. Результат невтішний. Висновок про енергоекономічну недоцільність і екологічну небезпеку спорудження дамби Тері направлений у Міністерство закордонних справ СРСР та посольство Індії в Москві.

Є І ТАКИЙ ДЕФІЦИТ

Керівництво Находки, маючи валюту, вирішило закупити не холодильники, радіоапаратуру чи одяг, а... наручники. За їх нестачі міліція в місті використовувала підручні (або скоріше, наручні) матеріали — мотузки, паски тощо.

ЮНІ АСТРОНОМИ

При алуштинському товаристві любителів астрономії працює гурток юних астрономів, яким керує дійсний член Всесоюзного астрономо-геодезичного товариства при АН СРСР Геннадій Веніамінович Акман. У гуртку тридцять хлопчаків і дівчаток — учнів міських шкіл. Багато з них уже побували в різних експедиціях і спостерігали за зірками та метеоритами. З настанням весняних теплих днів робота у гуртку пожвавилася.

На знімку: щоб вивчати метеорити і грунти інших планет, юні астрономи захоплено збирають мінерали Землі; учень сьомого класу Ренат Наумов під час вивчення зразків мінералів Криму.

Фото К. ДУДЧЕНКА.

Пригода

ПІДКАЗУЄ ЗЛОДІЙ

Нещодавно до міліції звернулася з Ровно Катерина Ф.: виручайте, хлопці, бо «жигулі» хтось вкрав. Хлопці виявились спритними і вже наступного дня знайшли пропажу... в Києві, причому у повній технічній справності.

Напрошується висновок: комусь на нетривалий час терміново був потрібен транспорт, тим паче квитки на автобус карколомно підскочили в ціні. А з цього напрошується ще один висновок: а чи не легше було б зробити пункти прокату автомобілів, як це робиться в усьому цивілізованому світі? Там, щоб кудись швидко доїхати, не обов'язково красти автомобіль.

**Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент
«Голосу України».**
Ровно.

«ПАПЕРОВА» ЗЕМЛЯ

ЗА НЕЇ В ЦЮРУПИНСЬКУ ВОЮЮТЬ ГЕГЕМОН ІЗ ВЛАДОЮ

Фото Івана ТИТАРЕНКА.

Земля ця нібито належить целюлозно-паперовому заводу. Але всі папери на неї і дозволи видаються районною Радою народних депутатів. Одне слово, «паперова» земля.

Саме на цій землі целюлозники вирішили побудувати дачі. Але місцева влада розсудила інакше: ніяких дач. Досить того, що вони у себе за тином комунізм будують.

«Комунізм» і справді, як кажуть, мав місце. Директор Вайханський збудував гарний профілакторій, оплачує трирічну відпустку матерям по догляду за дітьми, всім без винятку встановлена відпустка 24 дні. Почав вирішувати директор і болючу (в час тотального дефіциту) дачну проблему. Пам'ятаю, як майбутні депутати запевняли під час виборів цюрупівчан, що дачі вони матимуть. Для декого з них саме ця обіцянка стала своєрідною передвиборною агіткою. Скажімо, начальник Херсонського лісофонду С. Руденко напередодні виборів у народні депутати України підписав офіційний документ. За ним целюлозникам виділялося більш як сотня гектарів землі біля плавнів Дніпра. Але згодом він же відкликав усі папери назад.

Тож паперовики вирішили «відрізати» із свого підсобного господарства 30 гектарів. Бо далі сподіватися на владу було нічого. Але районна Рада народних депутатів рішуче виступила проти. А разом з тим, не секрет, що свої особняки зводять заступник голови районної Ради народних депутатів Острівний, районні прокурор і суддя. Хто біля лісового озера, хто в мальовничих куточках міста. Скажімо, голова райради Леонід Повод уподобав собі місце поблизу річки. І спокійнісінько будується. Начальник БМУ-5 Весницький, маючи будинок по вулиці Східний, споруджує собі справжній замок по вулиці Матвєєва, із піснею: «Здесь ничего бы не стояло, когда бы не было меня». І справді, рік тому там і справді «нічого не стояло». Весь секрет у тому, що на будівництві весницьківського замку працювала та сама бригада, яка б мала вчасно спорудити сімейний гуртожиток для мешканців бараків.

Перетнув усі етичні межі і працівник прокуратури Бредихін, який має двокімнатну квартиру, а дружина його незаконно стоїть у черзі на розширення. Та аж свербить Бредихіну спорудити ще й замок по вулиці Шевченка, і, уявіть собі, споруджує. Бачите, як просто. Є, виявляється, земля в Цюрупинську та за його межами. От тільки вся вона дістається місцевим князькам, які захопили монополію на неї. Звісно, що крім целюлозників, які все-таки вибороли собі ділянки, жодний простий трудівник землю не те щоб під будівництво, а й навіть під садову ділянку не одержав. Хоч усім відомі останні урядові постанови...

Вдумайтесь, жодний... Отак із землею в Цюрупинську...

Володимир БОНДАРЕНКО.
Цюрупинськ Херсонської області.

НЕ ОБРАЖАЙТЕ БЕССАРАБІВ!

Він завітав до редакції дещо збуджений, гарячкуватий.

— Оце ви і є «Голос України»?

— Оце...

— Читав вашу газету у поїзді... Цікава! Але хочу запитати прямо, як оте колись мужики питали Чапаєва: ви за більшовиків чи за комуністів?

— Ми за інтернаціонал...

Посміхнувся, назвав себе:

— Іон Мітітел з Тирасполя... З Бессарабії...

І став розповідати, що приїхав до Києва вперше, на Україні був у роки війни. Коли гнали фашиста на Захід, молодий лейтенант-артилерист Мітітел ішов зі своєю батареєю південними степами Таврії, там у бою за село Великі Копані дістав тяжке поранення. З тих пір інвалід. Доля склалася так, що далеко не поїдеш.

— Усе ж вирішив до Києва махнути, — продовжував гість з Бессарабії. — Наслухався, начитався про столицю України. Навіть пісню знаю: «Як тебе не любити, Києве мій...» А ще в наших краях ідуть розмови про те, що можуть Молдова і Україна роз'єднатися... Хто ж тоді дасть мені візу?

Він змовк, а потім випалив, як з гармати:

— А чому це у вас у Києві так багато брехні?

— Як? — дивуюся.

— А отак, будь ласка! Тільки я зійшов з поїзда, на привокзальній площі помітив велике панно із закликом: «Шановні кияни і гості Києва! Універмаг «Дитячий світ» пропонує товари для дітей — одяг, взуття, трикотаж, галантерею, іграшки... Просимо відвідати наш магазин. Адреса: вул. А. Малишка, 3».

— Оце, думаю, живуть люди! У них усе, як у застійні часи: і те є, й інше... Порадую онуків! Занотував адресу, потовкся у черзі, доки дістав таксі, і майнув туди... А там — дуля з маком!

Далі І. Мітітел сказав, що прийшов він до редакції не з цього приводу. Була більш вагома причина. Гуляючи по Хрещатику, милуючись його красою, він прочитав на великій стародавній споруді: «Бессарабський колгоспний ринок». Зрадів: щось наше!

— Зайшов я на той ринок,— каже Іон,— роздивився: ой, лелечко, знову брехня! Торгують там не бессарабські колгоспи і не бессарабські колгоспники, а здебільшого люди з Кавказу. Навіть українців я там бачив дуже мало... А шкіру деруть — не дай Бог! Якщо Павлов ціни закрутив у тричотири рази, то ці — в десять-п'ятнадцять!

То що я хочу? Щоб через газету звернутися до Київської міськради та її депутатів, сказати їм:

— Шановні товариші чи то панове, не знаю, як вас тепер величати! Будьте добрі, не ображайте бессарабів. Якщо вже не можете приборкати в Києві відкриту масову спекуляцію, то не забивайте людям баки, зніміть отой напис «Бессарабський колгоспний ринок», перейменуйте його, скажімо, на «Кавказький вільний ринок» чи просто на «Південно-Східний базар». Гонорар за пропозицію не вимагатиму. Головне — не ображайте бессарабів!

Ми пообіцяли Іону Мітітелу передати його прохання керівництву Київміськради.

Володимир ЧЕРКАС.

З нашої приймальні

ЗАГУБЛЕНИЙ ПАРАГРАФ

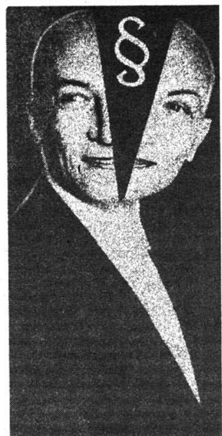

Працівники всіх видів приміського і міського транспорту (окрім таксі) позитивно відреагували на моє посвідчення ліквідатора. Отже, не принизили, а визнали мої права. Пересвідчитись же у ставленні автомобілістів до введення з 1 квітня цього року в дію «Закону про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи» змусили дзвінки і приїзд в редакцію ліквідаторів В. Ждановича з Києва, С. Караджієва з Умані, Л. Давиденка з Дніпропетровська, К. Данилюка з Харкова, П. Ходоса з Донецька. Прохання їх зводилися до того, що на жодній автостанції Києва не видають (підкреслюю — видають, а не продають) безплатно квитків на проїзд в автобусах загального користування на території республіки.

Для підтвердження почутого від ліквідаторів телефоную на автовокзал. На моє запитання диспетчер відповідає, що ніколи не чула, щоб ліквідатори мали право на безплатний проїзд в автобусах міжміських маршрутів.

Добираюсь до автостанції «Полісся», що обслуговує Славутич, місто енергетиків, де ліквідаторів, як ніде, багато. У касирки попереднього продажу квитків замовляю квиток на міжміський рейс і подаю посвідчення. Та, навіть не глянувши на нього, повертає його мені і з притиском каже: «А гроші?» Подаю у віконечко гроші. Отримую замовлений квиток, на якому стоїть дата — 15 квітня. Заступник начальника автостанції «Полісся» Г. Грабовська буквально в штики зустріла мій прихід в її кабінет. «Нічого знати не хочу! Ось мій закон!» — парирувала вона на звичайні в такій ситуації запитання і показала телетайпограму за номером 1/289 від 31.03.91 р., підписану заступником генерального директора Київського територіального виробничого об'єднання автотранспорту В. Прохорчуком. Все в названому документі є, крім пункту, де мова йде про безплатний проїзд ліквідаторів на автотранспорті загального користування. Як з'ясувалося пізніше, цей пункт не потрапив до телетайпограми з тієї причини, що в об'єднанні не зрозуміли його тлумачення, а зайти за роз'ясненням до Міністерства транспорту УРСР не знайшли часу. А може, і забули, з ким не буває? 19 квітня тим же об'єднанням помилку виправлено: усім автостанціям Києва й області зроблено роз'яснення даного пункту. Як бачимо, Закон дає пробуксовку. Пасивну роль у виконанні його грає і саме міністерство, де до цього часу не знають, хто і як повертатиме кошти за ліквідаторів автопідприємствам, які уже возять їх безплатно.

Володимир РУБЧАК, учасник ліквідації аварії на ЧАЕС, кореспондент «Голосу України».
Фотоколаж Михайла САЧКА.

ОЙ, КУПОНИ-КУПОНЧИКИ

На Україні, як відомо, для захисту споживчого ринку від вивезення товарів введені купони. В аеропорту «Бориспіль» можна на власні очі переконатися в «ефективності» цього нововведення: ящики з дефіцитами відлітають разом з чорнявими власниками в південному напрямку. Нам, працівникам школи-інтернату № 15 міста Києва здається, що купони, навпаки, оберігають ринок України від нас самих. Принаймні у нас ці злощасні купони видають дуже пізно — у другій половині місяця. Що ж це за захист? Як жити, за що годувати сім'ї? У багатьох з нас немає підсобних господарств, городів. Кожного дня треба ходити до магазинів, вишукувати продукти, стояти в чергах, самі знаєте, луже нелегко. А тут ще перебої з видачею купонів.

Крім того, в картках споживача нерідко самий «крупняк» — купони по 50—25 карбованців. Це ж просто знущання з наших сімей. Ми ж не фінансові магнати, а скромні вчителі. Куди нам з нашими достатками?

Іван СОПОВ.
Київ.

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

Відомо, що молоді спеціалісти мають право на одержання житла поза чергою. А що робити, коли ось вже четвертий рік житло не дають? — запитує тов. Вакуленко з м. Києва.

Передати справу до суду. Судам підвідомчі спори про надання жилого приміщення за вимогами громадян, які мають відповідно до законодавства Союзу РСР, союзних і автономних республік право на позачергове надання жилих приміщень, у тому числі осіб, яким жиле приміщення повинно надаватися у межах певного законодавством строку, якщо цей строк порушений (абзац перший пункту 1 постанови Пленуму Верховного Суду СРСР від 3 квітня 1987 року № 2 «Про практику застосування судами житлового законодавства» в редакції постанови Пленуму Верховного Суду СРСР від 30 листопада 1990 року № 13).

Які сезонні роботи зараховуються до стажу при призначенні пенсій за рік роботи? — запитує тов. Смовженко з м. Кіровограда.

Відповідно до ст. 73 Закону СРСР «Про пенсійне забезпечення громадян в СРСР» Рада Міністрів СРСР постановою від 29 вересня 1990 року № 983 затвердила Список сезонних робіт і сезонних галузей промисловості, незалежно від відомчої підлеглості підприємств і організацій, робота в яких впродовж повного сезону зараховується до стажу для призначення пенсії за рік роботи (СП СССР, 1990 г., № 28, ст. 134).

До цього Списку входить робота: 1. На торфорозробках. 2. На лісозаготівлях і лісосплаві. 3. На підприємствах сезонних галузей системи рибного господарства. 4. На підприємствах сезонних галузей системи м'ясної і молочної промисловості. 5. На підприємствах цукрової і консервної галузей промисловості.

Робота, що зазначена в пунктах 3, 4 і 5, зараховується до стажу для призначення пенсії за рік роботи, починаючи з року 1967 року.

Семен КАРЛИЦЬКИЙ, юрист.

Наша економіка в занепаді. Як українська, так і союзна в цілому. Була колись програма Шаталіна — Явлінського, була програма Аганбеляна, яку ще називають президентською. Але жодна з них так і не почала реалізовуватись. А час уже не терпить.

Союзний уряд на чолі з прем'єром В. Павловим знову пішов «іншим шляхом». В результаті — «голодні бунти», страйки... А останній захід — так звана реформа ціноутворення — взагалі вибиває грунт з-під ніг тих, хто прагне досягти того, що в усьому світі давно є. Судіть самі: Комісія Верховної Ради УРСР з питань економічної реформи і управління народним господарством планувала провести приватизацію виробничих фондів, покладаючись на збереження, які люди мають на ощадних книжках. Та на що тепер підуть ті збереження...

Отже, щоб судити, потрібно бути знайомим з такими поняттями, як інфляція, дефляція, біржа, акція тощо. Одним словом, розбиратися в основних економічних термінах. Що являють собою ринок, його інфраструктура, його суб'єкти, потребує пояснення. Аби кожен мав змогу орієнтуватися у вирі програм і концепцій, обирати те, що є найбільш прийнятним, свідомо, а не зі слів фахівців-економістів. А для цього основні положення Концепції переходу України до ринкової економіки, прийнятої республіканським парламентом, пояснює голова Комісії, народний депутат УРСР Володимир Пилипчук. З циклу його статей під рубрикою «Ринкові студії» ви дістанете основи так нині необхідних широким верствам населення економічних знань.

Ринкові студії

Володимир Пилипчук

ТЕХНОЛОГІЯ ПЕРЕХОДУ

ПРОГРАМОЮ переходу української економіки на ринкові відносини передбачено ряд заходів: прийняття відповідних законів, підготовка кадрів, здійснення заходів щодо соціального захисту населення, захисту споживача, зв'язування грошей, перепідпорядкування союзної власності, приватизація підприємств, демонополізація економіки, проведення земельної реформи, створення банківської системи, перехід до незалежної від союзного бюджету фінансової системи, розробка податкової системи, введення в обіг національної валюти, створення інфраструктури ринку. Необхідні також реформа органів державного управління, введення системи державного регулювання структурних зрушень; проведення антиінфляційних заходів, перехід на вільне ціноутворення; проведення житлової реформи; перебудова зовнішньоекономічної діяльності з наповненням договірних зобов'язань і відносин з іншими республіками якісно новим змістом; створення державної митної служби, валютних фондів тощо.

У зв'язку з цим виникає необхідність з'ясувати технологію переходу до ринку — що за чим має йти. Звичайно, найефективнішим був би варіант переходу до ринку одночасно із введенням в обіг власної валюти. Але це — справа не одного місяця. Як свідчать консультації іноземних фахівців і світовий досвід, для цього потрібен приблизно рік. Тобто ми маємо йти іншим шляхом.

САМЕ з огляду на важке економічне становище, з політичної точки зору перехід до ринку треба розпочати негайно, зародивши в людей надію на поліпшення в майбутньому, попросивши в них кредит довіри на найближчі півтора-два роки. Слід негайно доручити Кабінету міністрів у першому півріччі виготовити вже власні банкноти й розпочати перехід до ринку за сценарієм, який не виключає можливості переходу на ці гроші в будь-який момент, на будь-якому етапі.

Ринкова економіка неможлива без вільних цін — у цьому одна з її істотних рис. Необхідна також і вільна заробітна плата. Але в умовах дефіцитного товарного ринку й надлишкової грошової маси ціни на перших порах злетять на порядок. Не допустити цього можна лише збалансувавши товарну і грошову маси. Досягати балансу слід кількома паралельними шляхами.

По-перше, нагромадити запаси для забезпечення товарної інтервенції. Але проблема в тому, що в умовах тотального дефіциту нагромадження можливе лише за рахунок поглиблення цього дефіциту в період створення запасу, що може призвести до соціального вибуху, який обернеться трагедією для суспільства.

Купити товари в інших республіках за карбованці теж неможливо — бо й там дефіцитний ринок, і там намагаються зробити щось подібне.

Вирішити проблему збільшення товарної маси можна, акумулювавши в республіці валюту для товарної інтервенції, а також викинувши на ринок те, що не було досі товаром, об'єктом вільної купівлі-продажу — засоби виробництва. Акумуляція валютних резервів неможлива без використання всіх надходжень валюти і рахунків підприємств, розміщених на території України, без негайного створення української банківської системи. В тому числі Національного банку України, валютного банку.

По-друге, в результаті роздержавлення, продажу засобів виробництва нам немає потреби концентрувати валюту й карбованці у фінансових установах Радянського Союзу, як передбачається концепцією Шаталіна — Горбачова — Єльцина. Це аж ніяк не збагатить нашу республіку і не може вважатися для неї стабілізуючим фактором. Кошти повинні залишатися в республіці, що ще раз підтверджує першочерговість створення власної банківської системи — без неї валюта від роздержавлення власності пройде повз економіку України.

Наступним кроком має бути забезпечення банківськими послугами всіх юридичних та фізичних осіб України щодо зовнішніх акцій і торгівлі з іншими державами, республіками. Тобто власна зовнішньоекономічна політика і діяльність, встановлення взаємовигідних зв'язків та укладення взаємовигідних угод.

Збільшити валютні ресурси і водночас забезпечити мотивацію до праці, внаслідок чого — поповнення товарного ринку — може вчасна приватизація. Вона дасть можливість мобілізувати не забезпечені товаром гроші, що зменшить тиск інфляційних грошей на споживчий ринок. Одночасно слід створити інфраструктуру ринку: біржі товарів, валюти тощо.

ВСІ ЦІ кроки покликані полегшити перехід до ринку — він можливий лише в координатах відносної грошової і товарної збалансованості. При цьому люди повинні знати правду: їхні гроші, в тому числі на ощадкнижках, знецінені в результаті багаторічної інфляції. Якщо за них не викупити реальні основні фонди, то при повному звільненні цін цих грошей не стане протягом кількох місяців через високі ціни на споживчі товари. Коли ж за свої знецінені заощадження люди куплять основні фонди (у тому числі в кредит), знизиться інфляційний тиск на ринок. При звільненні цін все одно відбудеться їх зростання, але не в таких великих масштабах і на значно коротший час.

Одночасно слід наголосити, що ціни на період роздержавлення ніяк не можна звільнити з-під контролю. Він має бути набагато посилений, на відміну від пропозицій програми Шаталіна. Тому що, як тільки ми звільнимо ціни й вони різко зростуть, заощадження людей будуть витрачені на споживчому ринку. На викуп основних фондів їх уже просто не залишиться. Тож роздержавлення та приватизація будуть зірвані. А якщо не буде набрано критичної маси роздержавлення, тобто не буде роздержавлено до 50 відсотків виробничих фондів, ринкові відносини залишаться неповноцінними через відсутність конкуренції, мотивації до праці (або через значно нижчий її рівень, ніж тоді, коли б трудівники стали власниками засобів виробництва). На жаль, останні кроки союзного уряду цього не враховують.

Але така технологія переходу могла бути реалізована при умові утримання твердих цін. Після підняття союзним урядом цін проблема роздержавлення, акціонування, приватизації шляхом оплати стає неможливою. Основні фонди тепер слід віддавати безоплатно, а з відповідного рівня — за частковий викуп. Ця тема буде більш детально розглянута в статті про роздержавлення.

У питанні звільнення цін є особливості, пов'язані не лише з процесом приватизації. Ми змушені будемо звільнити або підвищувати ціни на товари, щодо яких будуть зняті обмеження в сусідніх республіках. Інакше існуватиме тиск попиту з цих республік на наші дешеві товари — дефіцит на внутрішньому ринку поглибиться. На чорному ринку ціна на ці товари значно зросте із зумовленою цим спіраллю наслідків.

Отже, ми повинні форсувати приватизацію, забезпечивши вищезгадувані передумови — банківську систему, свободу зовнішньоекономічної діяльності, створивши інфраструктуру ринку, — аби перейти до вільних цін якомога швидше. Республіка, яка першою звільнить ціни і зарплату від жорсткого контролю, виграє.

У СОЮЗНИХ концепціях вважається, що робітники підприємства повинні бути власниками не більш як 10 відсотків акцій свого підприємства. Мотивується це тим, що на випадок банкрутства вони позбудуться не тільки зарплати й роботи, а й дивідендів від акцій, тобто всіх засобів існування. Ми вважаємо, що робітники підприємства і колективи в цілому мають подбати про те, щоб викупити контрольний пакет акцій. По-перше, щоб не віддавати більшу частину коштів у вигляді дивідендів власникам акцій, які не працюють на підприємстві. По-друге, ставши власником контрольного пакету акцій, працівники докладатимуть зусиль, аби підприємство не збанкрутувало і більшість дивідендів залишилася в них самих.

Ми вважаємо, що спочатку треба вирішити питання приватизації виробничих фондів, щоб активізувати виробничу діяльність. До масової ж приватизації житла повернутися після періоду зростання цін. Тобто коли люди, маючи набагато вищу зарплату, ніж зараз, зуміють швидко акумулювати кошти й викупити житло. Можливо, на пільгових умовах.

ОДНОЧАСНО між двома періодами приватизації буде нагромаджено досвід щодо більш оперативного вирішення цього питання та відпрацювання регуляторів ринкових відносин. А якщо не буде помилок у приватизації основних фондів, житло можна буде передати у власність безкоштовно. У разі, коли працівники великих заводів з високим рівнем зносу основних фондів відмовлятимуться від приватизації, ці заводи слід продавати з аукціону. В тому числі західному підприємцю. Він переобладнає підприємство новою технологією швидше, ніж у разі, коли буде власником незначної частини акцій.

ЯКОЮ БУТИ НАШІЙ РЕСПУБЛІЦІ — ПРЕЗИДЕНТСЬКОЮ ЧИ ПАРЛАМЕНТАРНОЮ?

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

На користь президентської форми правління можна навести також інші аргументи. Як показує, зокрема, досвід тих же зарубіжних держав, форма парламентарної республіки реально можлива лише в країнах, де існує розвинута багатопартійність, тобто невелика кількість справді крупних, дисциплінованих і впливових політичних партій, та досить міцні демократичні традиції політичної боротьби. Відсутність цих умов неодмінно призводить до затяжних, хронічних урядових криз, які зрештою нерідко завершуються державними переворотами і встановленням авторитарних, диктаторських режимів. В умовах, коли політичний плюралізм в республіці ледь стає на ноги, ігнорувати такий варіант розвитку подій, мабуть, не слід.

НЕЗВАЖАЮЧИ НА ПАРТІЙНІСТЬ

Не можна не звернути увагу у зв'язку з цим і ще на одну обставину: президентська республіка, хоч і не виключає повністю, проте помітно звужує порівняно з парламентарною республікою можливості для монополії законодавчої й виконавчої влади в руках однієї партії. Адже вибори і президента, і парламенту безпосередньо народом залишають йому досить широку свободу для волевиявлення, в результаті якого партійна незалежність президента може і не збігатися з партійною незалежністю більшості в парламенті (прикладів цьому в сучасному цивілізованому світі є чимало). Відповідно не збігатиметься й склад законодавчої й виконавчої влад, оскільки уряд у президентській республіці формується президентом, а за парламентом залишаються лише функції контролю. В парламентарній же республіці уряд формується з членів партії парламентської більшості. Отже, прем'єр-міністр, який, як правило, є одночасно лідером правлячої партії, одержує надзвичайно широкі можливості для впливу не тільки на уряд і всю державну адміністрацію, а й на парламент. Ось чим обертається приваблива, на перший погляд, процедура формування центральної виконавчої влади парламентом.

Наведені аргументи на користь президентської форми правління можна доповнити й деякими іншими міркуваннями — необхідністю протидії прагненню центру до збереження старих, унітаристських структур і методів управління, появою у зв'язку з цим чітко виражених тенденцій до посилення виконавчої влади в інших республіках, зокрема в Росії, тощо.

Всі вони разом узяті, на мій погляд, є досить переконливими, щоб зробити висновок про те, що в конкретних умовах сьогоднішнього дня, коли Україна робить лише перші кроки на шляху утвердження свого реального суверенітету, найдоцільнішою і найефективнішою для неї формою правління є президентська республіка.

Микола КОЗЮБРА,
доктор юридичних наук, професор, головний науковий консультант групи наукових консультантів при Секретаріаті Верховної Ради УРСР.

Експрес-новини

Учора в Москві почалася франко-радянська зустріч у верхах. Президент СРСР М. Горбачов і Президент Франції Ф. Міттеран обговорять шляхи врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту і питання європейської безпеки. Офіційний представник МЗС СРСР раніше повідомив, що офіційного денного порядку франко-радянської зустрічі немає. За його словами, Горбачов і Міттеран мають намір обговорити ряд проблем, що виникли після їх зустрічі в Парижі у листопаді минулого року. Посилаючись на французьких офіційних осіб, журналісти також повідомляють, що будуть розглянуті питання франко-радянської торгівлі та співробітництва в інших галузях. До Москви прибуває і міністр закордонних справ Франції Р. Дюма. Перед візитом до СРСР він здійснив поїздку по Близькому Сходу, останнім пунктом якої був Кувейт.

* * *

Заступник голови Президії Югославії П. Месіч, який представляє Хорватію, заявив, що для його республіки було б логічним заморозити відносини з Сербією з огляду на сербську позицію щодо міжнаціональних сутичок у Хорватії. У своєму інтерв'ю загребській газеті «Веснік» Месіч сказав, що перед спалахом заворушень у четвер до одного з населених пунктів прибув представник Сербії і виступив з підбурливою промовою. З четверга під час сутичок у районах Хорватії, де живуть серби, загинуло 17 чоловік. Заступник міністра внутрішніх справ Хорватії заявив, що Сербія є безпосередньо причетною до нападів на хорватів і постачає для цього зброю.

* * *

Виступаючи по австрійському телебаченню, президент Чехо-Словаччини В. Гавел висловив оптимізм щодо майбутнього своєї країни. Він зазначив, що жодна серйозна політична сила не бажає розпаду держави. Під час свого виступу по радіо Гавел закликав чеську та словацьку сторони до компромісу заради досягнення угод щодо нових конституцій обох республік і Чесько-Словацької федерації.

* * *

Західні вкладники капіталу виявляють зростаючий інтерес до Східної Європи, але, фактично, приплив фінансових фондів у цей регіон залишається невеликим. Про це повідомляє Європейський банк реконструкції та розвитку. Цей нещодавно заснований банк опублікував документ, у якому йдеться про його політику, а також про економічні завдання, що стоять перед Східною Європою. За даними банку, прямі зарубіжні інвестиції в регіон, з Радянським Союзом включно, у жовтні минулого року становили лише п'ять мільярдів триста мільйонів доларів. Однак це вдвічі більше, ніж у попередньому році.

— А як у них? —

Хто захищає інтереси споживача

Після порожнечі полиць у наших магазинах різноманітість товарів і продуктів у канадських супермаркетах на перших порах може приголомшити. Але достаток пропонованих товарів і послуг створює свої проблеми. Одна з них — складність зробити оптимальний вибір. Людей захльостують потоки інформації і торговельної реклами. Реклама пістрявіє закликами типу: «Купуючи ананаси в «Стайнбергу», ви заощаджуєте півдолара на кожному кілограмі!» або «Поспішайте придбати меблі в «Коloніал» — півроку вам не доведеться платити жодного цента, тільки потім виплачуватимете за них у кредит!». А ось ще: «Ми знизили ціни на наші нові автомобілі на 10 відсотків. Поспішайте, їх залишилося всього (!) 200 штук!».

Можна подумати, що магазини навіть більш як ви піклуються про вашу кишеню. Однак досить швидко ви зрозумієте, що заощадите гроші на ананасах, термін придатності яких близький до межі. Що, купуючи в кредит меблі, вам доведеться заплатити трохи більше, ніж сказано в оголошенні, оскільки за цю послугу треба платити проценти. Що ціни знижені на автомобілі, скоріше всього, в тому разі, коли вийшла більш престижна модель.

У всьому цьому обман є і немає. Просто в умовах бездефіцитної економіки від того, наскільки задовольняється попит споживача, залежать і прискорення збуту, і прибуток як виробника, так і продавця.

Хто ж у такому разі стоїть на захисті прав споживача?

У Канаді діє парламентський комітет у справах споживачів і міністерство з аналогічною назвою. Справа парламенту — створити розумні закони. Головний з чинних — Закон про конкуренцію. Його основна мета — запобігання монополії. На основі цього закону в міністерстві у справах споживачів розслідуються випадки порушення прав споживачів. Цим займається директорат слідчих. Для порушення «справи» необхідно, щоб шість канадців не молодше вісімнадцяти років офіційно звернулися в директорат з відповідною скаргою.

І ось тоді тримайся, підприємцю! По компетентності і завзяттю зі слідчими міністерства зрівняються хіба що податкові інспектори чи слідчі поліції. Їх доведеться допустити і до підсобок, від них не сховаєш ніяку звітну документацію. Та й покарання за порушення Закону про конкуренцію можна одержати досить серйозне — великий штраф або тюремне ув'язнення.

Дуже близькою до державних структур є ще одна організація, яка надає юридичні послуги населенню, в тому числі і з питань захисту прав споживачів, — Центр захисту суспільних інтересів. Будучи безприбутковою і певною мірою благодійною організацією, центр існує на пожертвування уряду, головним чином міністерства у справах споживачів і корпорацій. Внески роблять різні фонди і фірми, які завдяки цьому частково уникають оподаткування.

Радник Центру захисту суспільних інтересів Ян Лоусон посвятив мене в деякі «таємниці» захисту прав споживачів.

Сфера перша і головна — конкуренція. Як вважають канадці, різні бар'єри чи недостатня конкуренція не дозволяють споживачеві одержати товари та послуги необхідної якості і по чесній ціні. Монополія, каже Ян Лоусон, найбільш яскравий приклад, коли виробник і продавець можуть перекласти всі свої затрати на споживача.

Сфера друга — інформація про ціну, якість і доступність товару. На її основі споживач віддає перевагу тому чи іншому товарові, а, отже, і виробникові. Правильна інформація сприятиме розвиткові конкуренції і задоволенню попиту споживачів. Тому дані про товар повинні подаватися простою, зрозумілою для споживача мовою. Без навмисного перебільшення корисних якостей товару і приховання можливих його недоліків.

Який-небудь магазин, наприклад, дасть оголошення, що в призначений час він продаватиме яловичину по найнижчій у всьому місті ціні. Ви приїжджаєте в магазин і виявляєте, що м'яса по такій ціні немає. Можете сміливо звертатися в слідчий директорат департаменту в справах споживачів.

Наступна сфера — угода. Вона має бути чесною, а її умови не повинні створювати одній стороні переваг над іншими, в крайньому разі неприпустимо, щоб уся відповідальність за товар лягала на споживача.

Так, наприклад, ви приїхали до незнайомого міста і вирішили взяти напрокат автомобіль. Угода мусить бути укладена таким чином, що відповідати за вихід з ладу автомашини ви можете лише за певних умов, скажімо, при навмисному пошкодженні чи викраденні автомобіля вами ж. Практично у всіх інших випадках збитки відшкодовує страхова фірма.

Відшкодування збитків та оплата товару становить ще одну сферу захисту споживчих інтересів. Як зазначає Ян Лоусон, брак ремонтної мережі чи високі ціни на ремонт також служать для споживачів перешкодою, а виробники і продавці при цьому не одержують необхідного стимулу змінити свою торгову практику, за якої їм вигідніше продати новий товар, ніж надавати послуги по ремонту проданого.

І, нарешті, система законів про функціонування ринку в країні.

У Канаді система законодавства про захист прав споживачів складна і розгалужена. Досить сказати, що тільки в п'яти провінціях з десяти я налічив більше сорока місцевих законів на цю тему.

У франкомовному Квебеку, щоправда, діє всього один Закон про захист прав споживачів, але Квебек, звідки не поглянеш, — випадок особливий. В решті ж канадських провінцій таких законів — по п'ять-шість, а є ще і федеральні.

Провінційні і федеральне міністерства діють на основі своїх законів, хоча досвід ринкових відносин у Канаді привів законодавців до того, що незалежно від кількості законів і відмінностей в їх назвах у різних провінціях і на федеральному рівні права споживачів по всій країні захищені досить надійно.

І не треба думати, начебто канадські підприємці тільки і чекають, як би обдурити свого споживача, а той у кожному продавцеві підозрює обманщика і перебуває в постійній готовності з усіх ніг бігти до слідчого чи адвоката. Хоча, безперечно, буде правильним сказати, що кожний насамперед піклується про свою вигоду. Але хіба не вигідно власникові магазину, щоб той, хто вперше зайде в його магазин, став тут постійним покупцем? Адже нерідко до другого магазину з таким же вибором товарів і послуг — всього один чи два кроки. Тому сам механізм захисту споживача складається і регулюється в міру розвитку відносин на ринку.

Отже, для захисту прав споживача перш за все потрібен ринок. Тільки на ринку людина може стати споживачем, одержати якісь права перед продавцем і відстоювати їх.

Сергій ДУХАНОВ.

Оттава.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Анатолій ГОРЛОВ
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Відповідальний секретар Віталій Суддя.

Черговий редактор — Марина Дятлова

Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Антоніна Сильверстова, Людмила Нєсена, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150871.

інформ-шоу

ЛЮБОВ — НА ПОТОЦІ

Буквально поточним методом освідчувалися чоловіки у любові до перуанки Гутт'єррес. Хто вона — королева краси, манекенниця, мільйонерка? Ані перше, ані друге, ані третє. Загадкова пані приймала руку й серце чергового претендента за вульгарні гроші. Ну то й що, спитаєте ви: хіба мало в історії подібних випадків? Але справа у тім, що таких — справді обмаль. Адже «добродійна» Гутт'єррес примудрилася вийти заміж... понад 200 разів.

Бізнес був взаємовигідним для обох наречених: Гутт'єррес одержувала готівку, а черговий претендент — вже як законний чоловік згаданої пані — громадянство Перу, що, у свою чергу, дозволяло йому користуватися відповідними пільгами, зокрема — позбутися такої «дрібниці», як податки на іноземця. Як пише тамтешня газета «Республіка», фірма пані Гутт'єррес по штамповці фіктивних шлюбів — лише верхня частина айсберга місцевої мафії.

НАМ БИ ЇХНІ ТУРБОТИ

Не виключено, що нью-йоркські багатії стоять на порозі життєвого краху: невдовзі їм доведеться самим відкривати двері осель, викликати ліфт і — страшно навіть подумати — власноручно нести багаж. Такими жахами мешканців «привілейованих» хмарочосів лякає обслуговуючий персонал цих будинків. Або підвищення заробітної плати на п'ять процентів щороку (замість двох, пропонованих фірмою, яка володіє згаданими будинками), або — страйк! Згодом фешенебельні апартаменти можуть опинитися на самообслуговуванні їх мешканців і тоді... «Подивимося, що буде, коли сморід від сміття, яке накопичиться, сягне їхніх вікон», — зловтішно заявляють страйкарі, що збираються припинити і обслуговування сміттєзбірників оцих «райських куточків».

Звичайно, нас так виховано, що співчувати товстосумам ми не будемо. Втім, варто, напевне, не спішити і з виявом солідарності щодо страйкарів: тижнева заробітна плата швейцара у таких хмарочосах становить понад 463 долари, персоналу, який тягає речі мільйонерів, — 500 доларів, а тамтешніх «кербудів» — 650 доларів.

ПОТОМКИ ЧИНГІСХАНА

Протягом останніх десятиліть у Монголії особа Чингісхана згадувалася виключно з негативними епітетами: завойовник, жорстокий тиран, майже «імперіаліст». Проте часи змінюються, а з ними — і погляди монгольської громадськості на власну історію. Нині і, як нам здається, цілком справедливо (незважаючи на те, що Чингісхан дійсно був людиною далеко не лагідною) роль полководця й стратега переглядається з тим, щоб віддати цій історичній постаті належне. Та серед інших питань постало й таке: а де, власне похований Чингісхан? З метою знайти останки великого монгола створено експедицію, яка у своїх пошуках використовуватиме найновітніші технічні засоби (а одержані ними дані, у свою чергу, оброблятимуться на комп'ютері). Змінюють своє ставлення до Чингісхана й радянські історики. Тому вони теж братимуть участь у цій експедиції.